

“Hulpverleners moeten

Marc Calmeyn debuteerde een maand geleden met het essay *Depressie is menselijk*. Die titel lijkt een open deur in te trappen, maar de invulling die de psychiater geeft aan “menselijk”, is niet voor al zijn vakgenoten de meest gangbare. Ook met zijn voorbehoud tegenover een al te biomedische benadering van psychiatrie laat hij een kritisch geluid horen.

1

Frederique Vanneuville

literatuur over psychiatrie trok Marc Calmeyn al als middelbare scholier sterk aan. “Ik las bestsellers zoals *Metablica of leer der veranderingen* van de Nederlandse psychiater Jan Hendrik van den Berg (1914-2021, *nvdv*) en *Wie is van hout?* van Jan Foudraïne (1929-2016, *nvdv*), een exponent van de antipsychiatrie in Nederland. Toen ik vervolgens geneeskunde ging studeren, was dat met de bedoeling psychiater te worden. Dat was vanaf het begin een roeping. Ik heb nood aan denkwerk en aan niet-technisch bezig zijn met de patiënten. Daarom heb ik in mijn laatste jaar geneeskunde ook het baccalaureaat filosofie gevolgd.”

In uw boek breekt u een lans voor filosofie. Ze is voor u onmisbaar in de psychiatrie. In welk opzicht?

“Na 7 jaar studie volgens het klassieke schema van ‘symptomen, diagnose, oorzaken, behandeling’ ging er door de filosofie een heel andere wereld voor me open.

Dat was echt een openbaring. Filosofische kennis gaat recht naar de etymologische betekenis van ‘diagnose’: door en door kennen, doorzien, onderscheiden. Ze leert je ook na-denken. Filosofie is geen tierlantijntje bij de psychiatrie, ze is wezenlijk om haar te begrijpen en te beoefenen. Het was Plato die zei dat filosofie begint bij de verwondering. Welnu, psychiatrie begint bij de verwondering over de gekwetste mens.”

Bent u met die filosofische interesse een uitzondering onder psychiaters?

“Steeds minder, gelukkig. De Vlaamse Vereniging voor Psychiatrie heeft sinds 2008 een sectie Psychiatrie en Filosofie, en ik stel vast dat naast de oude krokodillen zoals ik, veel jonge collega’s daarvoor interesse hebben. Die evolutie maakt me blij. Ze werkt als een soort tegengif voor de vertechnisering en het reductionisme in de psychiatrie. Het is ongelooflijk hoe sterk het biomedische denken domineert. De 19de-eeuwse stelling

dat psychiatrische aandoeningen hersenaandoeningen zijn, blijft tot op vandaag nazinderen, terwijl het in de psychiatrie juist zo belangrijk is een ruime kijk te hebben op mens en wereld. ‘Zoals je over de mens denkt, zo ga je met hem om’, is mijn motto. Als je iemand louter bekijkt als een zak vol neurotransmitters en hersencircuits, dan ga je die persoon ook als een object behandelen, als iemand met symptomen waarvoor een modeltherapie bestaat, medicatie voorop. Dat puur biomedische denken, daar kan ik niet bij, dat is onmenselijk. We moeten die oogkleppen afzetten en ons laten inspireren door filosofen en schrijvers die ons dieper doen nadenken. Er zijn ook tv-series die je meer over de mens leren dan handboeken.”

“Met *Depressie is menselijk* breng ik niet het klassieke handboekverhaal. Het is het resultaat van jarenlang klinisch en theoretisch werk en van een lang schrijfproces. Ik heb niet de ambitie de loop van de rivier te verande-

“In de psychiatrie kan je nooit zeggen dat er een eindpunt is bereikt.”

BIO

Marc Calmeyn (1958) is psychiater en psychoanalyticus. Hij studeerde geneeskunde aan de KU Leuven. Hij behaalde aan dezelfde universiteit tevens een baccalaureaat in de filosofie en een certificaat in de medische seksuologie. Hij is werkzaam in het PZ Onze-Lieve-Vrouw in Brugge en heeft een privépraktijk. Calmeyn is expert bij de Hoge Gezondheidsraad. Hij is auteur van *Depressie is menselijk*. “Er is een cruciaal verschil tussen mens en dier, en dat kan je met een boutade samenvatten: een dier kan niet filosoferen en het kan geen taal ontwikkelen zoals de mens dat doet – wat niet betekent dat we de dieren niet moeten respecteren. De antropopsychiatrie houdt zich alleen bezig met typisch menselijke aandoeningen die allemaal cirkelen rond menselijke problemen waar we in het gewone leven mee omgaan en antwoorden op proberen te vinden, maar die in de pathologie des te duidelijker tot uiting komen.”

“De 19de-eeuwse stelling dat psychiatrische aandoeningen hersenaandoeningen zijn, blijft tot op vandaag nazinderen, terwijl het in de psychiatrie juist zo belangrijk is een ruime kijk te hebben op mens en wereld”, beklemtont psychiater Marc Calmeyn. © Daniëlle Vandecasteele